Izdevums: Briva Zeme; Datums: Otrdiena, 12. decembris, 1939; Lapa: 3

Liepājā izveidota vismodernākā piena rūpniecība

Sestdien Liepājā ieradīsies zemkopības ministrs J. Birznieks un piedalīsies Liepājas piensaimniecības savienības un jauniekārtotās valsts saldētavas atklāšanā.

Jaunā ostmalā, Tirdzniecības tilta tuvumā, paceļas stalta ēka, kuras garais skursteņu kūp no agra rīta līdz vēlam vakaram. Tā ir Liepājas piensaimnieku savienības piena centrale, kas pašlaik kā pabeigta izbūvēt un iekārtot.

No lauksaimnieku pajūgiem piena kannas nogādā pienotavā ar speciali būvētiem ratiņiem. Laboratorijā izdara analizi. Atvesto pienu salej lielās tvertnēs, no kurienes tās ar sūkņu palīdzību plūst augšā uz otro stāvu. Tāds piena transporta paņēmiens ir vienīgais Latvijā. Stundā iespējams pārsūknot 15.000 litru piena. Piena kannās mazgā speciālā mašina.

Krējuma nodaļā piecās tvertnēs rūgst 11.000 litru krējuma. 7000 un 3000 litru kuļmucās to pārstrādā sviestā. Nama trešajā stāvā iekārtota konfekšu nodaļa. Tā iekārtota tikai šovasar, bet jau tagad pēc tās ražojumiem pieprasījumi lieli. Visiecienītākais ir jaunizlaidums — «piena burbulis». Ik dienas izgatavo līdz 150 kg konfekšu, bet turpmāk produkciju palielinās.

Liepājas piena centrale ar modernajām mašīnām pašlaik plašākā Latvijā. Tā izmaksājusi tuvu pie 200.000 latu.

Būvkokus ieteicams darvot

Instrukcijas būvmaterialu izsniegšanai lauksaimniecības būvniecībai nosaka, ka apvidos, kurus apdraud ēku ūsainis, pirms mežu ciršanas bilešu izsniegšanas mežziņiem no būvkoku saņēmēja jāņem paraksts, ka viņš būvkokus pirms iebūvēšanas ēkā nodrošinās pret ēku ūsaiņa postošo darbu, lietojot mežziņa norādīto **pretlīdzekli** — mūsu pašu zemē ražoto **koku darvu.** Aizrādams, ka koku darva nebūt nav uzskatama par pilnīgi drošu līdzekli pret ēku ūsaini, sevišķi, ja darvošana netiek atkārtota. Bet tā kā darva jau pati par sevi paildzina koksnes mūžu un svaigs darvojums vienmēr spēj atturēt kaitēkļus, tad nav šaubu, ka konservējot koksni ar darvu, veicinās būvmaterialu racionālāku un taupīgāku izlietošanu. Vispār **vēlams atturēties no koku guļbūvēm,** bet gan celt stāvbūvē, kuras 2 gadu laikā pēc uzcelšanas apmetamas no ār- un iekšpuses, vai apšujamas un nokrāsojamas eļļas krāsā. Jaunbūvēm nav ieteicams lietot no ēku ūsaiņa bojātuš baļķus. Tāpat remontējot ēkas, bojātās koku daļas apmaināmas pret jaunām, tās iepriekš impregnējot — nodarvojot.

Jelgavā būs jauna draudze

Sv. Trīsvienības baznīcu Jelgavā līdz šim izmantoja Jelgavas pilsētas un lauku vācu draudzes, bet uz atsevišķas vienošanās pamata dievkalpojumus tanī rīkoja arī Jelgavas garnizons, aizsargi un lauksaimniecības kamera. Ar vāciešu aizceļošanu baznīca tagad palikusi bez noteikta saimnieka. Mums ziņo, ka lauksaimniecības kamera un akademija ierosinājušas Jelgavā dibināt atsevišķu Pils draudzi. Prāvestu kopsapulce šim ierosinājumam piekritusi. Baznīcas virsvalde jautājumu apspriedīs vienā no tuvākām sēdēm. Par jaunās draudzes mācītāju paredzēts aicināt mazpulku ideoloģijas nozares vadītāju māc. Arn. Lūsi. Sv. Trīsvienības baznīcā dievkalpojumus noturēs Jelgavas Mārtiņa Lutera draudze. Tur rīkos arī svinīgos dievkalpojumus valsts un citos svētkos. Derētu padomāt, vai jauno draudzi nevajadzētu saukt Viestura vārdā, jo dievnamam ar Viestura piemiņas pili jau kopš seniem laikiem ir ciešas saites.

Uzkrās līdzekļus Siguldas pamatskolas būvei

Vakar Siguldas pilsētas pirmā padomes sēdē piedalījās 12 jauniecelto padomes locekļi un pilsētas valde. Pēc svinīgā solījuma padome apspriedā 1940. g. budžetu, kas saskaņots uz 122.225 ls. Nolēma uzkrāt līdzekļus pamatskolas būvei, jo līdzšinējā kļuvusi nepiemērota. Nolēma arī pārņemt un izmantot Siguldas aptieku. Lasītāju trūkuma dēļ slēdza pašvaldības izdoto žurnālu «Gauja».

Kaibalas skolas 70 gadu

Lielvārdes pagasta Kaibalas 4-kl. pamatskola šinī gadā atskataus uz 70 gadu pastāvēšanu. Jubileju visā klusībā atzīmēs skolēnu eglītes vakarā 16. dec. plkst. 6 p. p. skolas telpās. Skolu vada E. Pelcberga. A. M.

Atbalstiet jauno lidotāju sagatavošanu!

Mūsu aeroklubam uzticēto jauno lidotāju sagatavošana, kādam nolūkam darbojas vairākas lidotāju skolas. To apmeklētāji sedz tikai daļu no izdevumiem, cik izmaksā jauna lidotāja sagatavošana, kādēļ arī aeroklubam nepieciešams sagādāt pārējos līdzekļus. Lidotāju apmācībai vajadzīgas arī lidmašīnas.

Lai rastu līdzekļus jaunu lidotāju sagatavošanai un lidmašīnu iegādei, aeroklubs rīko naudas loteriju, kuras izloze notiks 15. decembrī. Lielākie vinnesti 15.000 ls, 3000 ls, 2500 ls un 2000 ls. Vinnestu kopsuma 35.000 ls. Loze maksā 1 ls.

Brīvās Zemes

abonentus un laikraksta izdalīšanas vietas laipni lūdzam šā gada

rēķinus nomaksāt līdz 1. janvarim.

Pasūtījumus nākamam gadam lūdzam iesūtīt laikus,

lai ar 1. janvari **«Brīvo Zemi»** varētu izsūtīt. — Pasūtījumi jāadresē kantorim, bet ne redakcijai.

Armijas komandiera un armijas štaba dāvināts karogs Rīgas Viestura pamatskolai

Rīgas pilsētas Viestura pamatskola ceturtdien pl. 5 p. p. svinēs divkāršu jubileju — jaunā skolas nama un karoga svētkus. Karogu skolai dāvina armijas komandieris ģen. K. Berķis un armijas štaba. Svētkos ieradīsies arī Rīgas lielvecākais R. Liepiņš un izglītības pārvaldes priekšnieks K. Mīlgrāvis. — Viestura pamatskolas jaunceltne nobeigta tikai pagājušā gadā. Modernajā un gaišajā četru stāvu ēkā Lenču ielā 1 patlaban 13 klasēs mācas 420 audzēkņu — zēnu.

Pie eglītes apbalvos ilggadīgos strādniekus

Baltijas celulozas fabrika Slokā arī šogad apbalvos un godmās vairākus ilggadīgos fabrikas strādniekus un darbiniekus. Apbalvošana notiks 16. decembrī, kad dedzinās eglīti strādnieku bērniem.

Kolkas zvejnieks 10 stundu nāves ēnā

Pirms dažām dienām nelielā airu laivā jūrā uz zveju bija izbraucis Kolkas raga zvejnieks Kārlis Štalts ar savu 10 g. veco dēlu. Pēcpusdienā sāka plosīties dienvidaustrumu vētra. Tīklu ar zivīm atstājis jūrā, zvejnieks ar dēlu steidza irtieg uz krastmalu, jo ūdens smēlās laivā. Kad Štalts atradās apm. 2 km no krasta, pārlūza viens irklis un laiva ar abiem cilvēkiem nokļuva vētras un viļņu varā. Ar vētru Štalta laiva cīnijusies līdz pašai pusnaktij, kad no krastmalas atsteidzies palīgā bākas mašīnists Augusts Fridenbergs savā laivā. Viņš jau bija aizgājis gulēt, kad Štalta sieva ieradusies un lūgusi meklēt viņas vīru ar dēlu jūrā. Laimīgā kārtā tad nu Fridenbergs abus galīgi izmirkušos un pārsalušos atveda mājā pēc pusnakts. Arī pielieto ar ūdeni S. laivu bijis jāatstāj jūrā. Glābšanas darbā Fridenbergam nācis talkā arī viņa tēvs, vietējās glābšanas stacijas priekšnieks.

No netīriem ūdeņiem — tīrs papīrs!

Jau vairākas dienas Slokas papīrfabrikas otrā papīrmašīna sekmīgi pārstrādā papīrā uzkrājušās koksnes masas, ko dod jaunierīkotais netīro ūdeņu nostādināšanas baseins. Ka netīrie fabrikas ūdeņi satur tik ļoti daudz koksnes, to neviens pat iedomāties nevarēja, jo, lai gan vēl neiespējami aprēķināt, cik, baseinu izlādējot, iznāks kilogramu papīra, tak skaidrs, ka tie sniegsies desmitos, ja ne simtos tūkstošos! Baseina izlādēšana ilgs vēl pāris mēnešu, bet pārstrādāšana ar vienu mašīnu prasīs ilgāku laiku. R. K.

Nododiet vecās šūnas!

Bišķopji līdz šim bijuši ļoti atsaucīgi lauksaimn. kameras aicinājumam, savākt un nodot jau tagad vecās šūnas pārstrādāšanai. Pēc kameras bišķopības piederumu apgāda ziņojuma, novembrī apgādam nodots 4 reiz vairāk veco šūnu kā pagājušā gada novembrī, sasniedzot tādu daudzumu, kā citus gadus pavasarī. Arī citās veco šūnu darbnīcās nodoto veco šūnu daudzums pieaudzis. Vecās šūnas un vasku pieņem un pērk kameras bišķopības piederumu apgāds Rīgā, Baznīcas ielā 4a, Vecbebru bišķopības un dārzkopības skola, lauks. akad. Vecauces izmēģinājumu saimniecība un privātās mākslīgo šūnu darbnīcas.

Krustpils cukurfabrika

beigs cukurbietes pārstrādāt līdz Ziemas svētkiem. Fabrika šajā sezonā pārstrādās 68.000 to cukurbiešu pret 70.000 to pagājušā gadā. Tomēr ražotā cukura nebūs mazāk ,jo šogad bietēs cukura procents daudz augstāks. Pašlaik fabrika strādā trijās maiņās.

Kā radās filma «Zvejnieka dēls»

Tumšā vētrainā vakarā auto apstājas Majoru plūdmalē. Cauri jūras šņākoņai var dzirdēt balsis: «Klāt Latvijas Holivudai» Visapkārt tumsa un tikai augšā kāpās, kur atrodas sabiedrisko lietu ministrijas filmu studija spīd apgaismoti logi. No autobusa izkāpj 36 radiofona orķestra mūziķi, starp tiem arī viena dāma ar vijoli padusē, un dodas augšā. Pret vēju apkakli sacēlis, apmierināti smaidīdams, mūziķiem līdzi brien pa smiltīm diriģents Jānis Mediņš, kuram vajadzēs uzkomponēt 20 minutes garu mūziku 2 stundu filmai «Zvejnieka dēls», kuru no 15. janvara rādīs Rīgas kinoteatros. Filmai scenariju no Viļa Lāča romana izveidojis režisors V. Lapenieks, kas Berlīnē 3 mēnešus pavadījis filmu studijās. «Nav joka lieta komponēt ekrana gabalam mūziku. Vienā vietā mūzikai jāilgst 2 minutes otrā 3. Dažreiz tikai 10 sekundes — kamēr filmā aizsalst logs,» saka prof. J. Mediņš. Komponists pastāsta arī, ka 10 sekundes mūzikā esot 4 taktis, bet 15 sekundes 7 taktis. Mūzika «Zvejnieka dēlam» domāta ilustrējoša, tikai komponists sūrojas, ka iedalītā laika dēļ nevienu temu nevarot izvest līdz galam. Filmas varones Anitas lomu pavadīs gaiss motīvs, J. Norviļa dziesma «Tās balsis, tās balsis», kuru filmā iedziedājis Reitera koris.

Pie «Zvejnieka dēla» uzņemšanas strādāts tepat gadu, no pagājušā gada janvara. Visi galvenie skati uzņemti pagājušā vasarā spīlgtā saulē, kura vēl pavairoja ar īpašām staniola lentām, jo filmu uzņēmumiem apgaismojums ir galvenais. No tās atkarīga aktieru sejas izteiksme, matu mirdzums un ainas dabīgums. Skatītāji sēdēdami kinoteatru pustumšā skatīsies «Zvejnieka dēlu» un tiem liksies, ka visa darbība norit vienā zvejnieku ciemā, bet nezinās, ka filma pa atsevišķām daļām uzņemta Nidā, Popē, Ragaciemā, Pliepciemā, Lapmežciemā, Vecākos, Bulļu ciemā, Ainažu jūrmalā un Majoru studijas telpās, kur aktierus apgaismo ar prožektoriem, kas dod 10.000 sveču gaismu. Griestu apgaismojums studijām vēl nāk klāt ar 200.000 sveču gaismu, pie kam viena spuldze vien atvieto 2500 sveču. Āra skati uzņemti pašā vasaras vidū, viskarstākā laikā, kad saģērbtie aktieri stundām ilgi svīduši filmu aparata priekšā. Visgrūtāk gājis pašam zvejnieka dēlam, Pēterim Lūcim, kuram pa julija tveici nācies dzīvot zvejnieku eļļjakā un garos zābakos. «Bīju pilnīgi izcepis,» atzīstas Lūcis, kad filmas uzņemšana tikpat kā galā un studijā vēlā sestdienas vakarā sinchronizē filmas beidzamo posmu. «Bet ja es vinnētu miljonu, tad atdotu to, lai nākamā vasarā «Zvejnieka dēlu» uzņem otrreiz, un būtu ar mieru karstuma mokas ciest vēlreiz, jo tikai tagad uz ekrana redzu savas kļūdas,» viņš nobeidz stāstu. — «Zvejnieka dēls» ir pirmā lielākā latviešu filma, kuras uzņemšanai pielietoti modernākie aparati un pielikts daudz darba. Aktieri vasarā saulainās dienās pat ēst nedabūjuši, tik drudžaini strādāts. Kādu rītu sabiedrisko lietu ministrijā Anita — Ņina Melbārde nogrimēta apelsīnu sarkanā krāsā, jo filmai parastais grims neder. Aktrisei mugurā bijusi gara kleita, piemērota zaļumballes skatam un lakatiņš apsiets ap galvu, kad viņa iedomājusi iet uz veikalu un pirkt maizi, ko paņemt līdzi braucot uz Vecākiem. Melbārde gājusi pāri ielai pavisam aizmirsdama, ka ir filmu zvaigzne. Visi cilvēki uz viņu skatījušies un policists tikko neaizturējis...

Oskars — Pēteris Lūcis un Anita — Ņina Melbārde.

Vasarā uzņemtie skati lielāko tiesu ir mēmi. Skaņu uzņēmumus izdara tagad. Tā ir sarežģīta gaita, kamēr aktieri Majoru studijā no stenogramām nolasa tekstu piemērojot uzņēmuma žestiem un lūpu kustībām. Vispirms notiek vairāki mēģinājumi, un tad tikai studijā iededzas sarkanā spuldze. Tā ir zīme, ka sācies skaņu uzņēmums, un visiem jāpaliek klusu. «Sliktas ziņas, Oskar?..» skan telpā ņiprās Melbārdes balss, kura pati nekurinātajā studijā stāv ziemas mētelī un skatas savu attēlu uz ekrana — vieglā tērpā zem ziedošas ābeles. Skaņu meistars sēž būdā, kurai biezas stikla sienas un regulē skaņas pēc vajadzības. Otrā būdā novietojies tehnikis, kas apkalpo skaņu rakstītāju, aparatu, ar kura palīdzību vārdus un mūziku pieraksta filmu lentā. Skaņu raksts ir šaurākas un platākas svītriņas, kas atkarīgas no skaņas augstuma un zemuma.

Arī mūziķi sēd mēteļos un spēlē cepurēm galvās. Viņiem tāpat kā aktieriem vispirms jāizmēģina mūziku pieskaņot uzņēmumam, un tad tikai iededzas sarkanā spuldze: filmas ievadu uzņem skaņās. Pati filmu lenta ir tikai 35 mm plata. Mikrofonu orķestra telpās mūziķi iekrustijuši par «žirafi».

Filmas beigu ainā redzama Anita ar Oskaru kāpās, kur tie sarunājas nākdami no zaļumballes. Kad beidzamais skaņu uzņēmums gatavs, Ņina Melbārde nopūšas un saka: «Paldies Dievam, nu esmu atnākusi no zaļumballes līdz Holivudai: Vasarā strādājām no pl. 5 rītā līdz 8 vakarā. Kad tikai viss būtu izdevies! «Mēs tak ar Lūci pirmo reizi uzstājamies filmā...» Par Garozu «Zvejnieka dēlā» pārvērties tenors Rūdolfs Bērziņš. Viņam bijis uzņēmuma laikā 40 šķivju jāsasit, lai filmā dabūtu īsto skaņu. Bet toties Bērziņš pirmā rāviena nodziedājis filmas populārāko dziesmu «Lašu kundze acis bola», kuru, kā uzņēmēji zīlē, driz dziedāšot visa Rīga.